

розвитком ідеї січових товариств і січового руху. Одночасно цей рух охопив і українців Буковини.

Проте найбільш активним січовий рух виявився на початку ХХ ст. і був пов'язаний з діяльністю галицького радикала адвоката Кирила Трильовського. Саме йому вдалося надати цьому руху форм товариств гімнастично-спортивного характеру.

1. Довідник з історії України / За загальною редакцією І.Підкови і Р.Шуста. Видання 2 – ге, доопрацьоване і доповнене. – Київ: Генеза, 2001. – С.756; 2. Над синім Дунаєм. Ювілейний збірник університетського академічного товариства “Січ” у Відні / Зредагували д-р Остап Грицай і Теодор Марітчак. – Відень, 1932. – С.137–138. 3. Франко І.Я. З поведи розв'язання товариства “Січ” і “Буковина” у Відні // ЗНТШ. – Т.50. – С.102. 4. Сокуренько В.Г. Демократические учения о государстве и праве на Украине во второй половине XIX века. – Львов. – 1966. – С.216. 5. Франко І.Я. Др. Остап Терлецький. Спомини і матеріали. // ЗНТШ. – Т.50. – С.20. 6. Кіраль С.С. Стежками Остапа Терлецького // Жовтень. – 1984. – № 12. – С.93. 7. ЦДІА України у Львові, ф.663, оп.2, спр.83, арк. 32 – 34. 8. ЦДІА України у Львові, ф.663, оп.2, спр.83, арк.42. 9. ЦДІА України у Львові, ф.663, оп.2, спр.83, арк.21. 10. Львівська наукова бібліотека НАН України ім.В.Стефаника (далі – ЛНБ НАН України ім.В.Стефаника). Відділ рукописів. 11. Лисенко О.Я. Остап Терлецький. // Жовтень. – 1959. – № 5. – С.110. 12. Грушевський М. До некролюгу Остапа Терлецького. // ЗНТШ. – Львів. – 1902. – С.14. 13. Свідченням тому, що у 70-х рр. XIX ст. молодіжні українські організації стали виразно ділитись на москвофільські і народовські може бути приклад Буковини, де у 1870 р. студенти учительської семінарії утворили москвофільський гурток “Согласіє”, а згодом “Братній союз”. Однак протистояння всередині організації привело до ліквідації “Согласія” у 1877 р. // Стоцький С. Наука руської мови в школах середніх на Буковині. – Чернівці, 1894. – С.13.

Хома І.Я.*

Особливості політичної ситуації в Східній Галичині в 60-х роках XIX століття

У 1772 р. після першого поділу Польщі, на землях які відійшли до Австрійської імперії було створено коронний край (адміністративну одиницю) “Королівство Галичини та Лодомерії з Великим князівством Краківським” з центром у місті Львові. До українських етнічних земель відносились Східна Галичина, яка стала сферою розподілу впливів між українцями і поляками, яку останні вважали нероздільною частиною майбутньої польської держави.

На середину XIX ст. українські громадсько-політичні сили виявилися неготовим до децентралізованих перетворень в імперії, оскільки не мали чітко сформованої ідеї, навколо якої могли б згуртуватися різні за своїми поглядами громадсько-політичні сили.

Домінуючі позиції в українському політичному середовищі на 60-ті роки XIX ст. займали “Старорусини” (“святоюрці”), які поєднували русофільські тенденції зі щирою лояльністю до Австрійської імперії і католицької церкви [1, С. 35]. Проте зміни державного устрою імперії в 60-х рр. XIX ст., політичні комбінації уряду, коли на поступки йшли не лояльним (в Галичині українців вважалися лояльними до Відня – авт.), а навпаки найбільш опозиційним (полякам – авт.), не знаходили належного пояснення у старорусинській системі мислення [2, С. 214]. Ця невизначеність стала причиною гальмування в свідомості українців Східної Галичини розуміння конституційних прав та модернізації української суспільно-політичної думки.

На початку 1860-х років на противагу “старорусинам” виходить народовська громадсько-політична течія, основу якої склало молоде покоління української інтелігенції Східної Галичини (К.Горбаль, Ф.Заревич, К.Климкович, Д.Танякевич, В.Шашкевич і ін.), зі старшого покоління духовними наставниками були депутати галицького крайового сейму Ю.Лаврівський і С.Качала [3, С. 162]. В основі їх діяльності стояло питання визнання опонентами (польськими політичними силами) національної окремішності розділеного між двома імперіями українського народу та рівноправності. Втім не очікуючи підтримки зі сторони австрійського уряду народовці прагнули власними силами досягти національної рівноправності шляхом порозуміння з поляками [2, С.

* Хома І.Я. – к.і.н., старший викладач кафедри історії, теорії та практики культури.

216-217]. На думку сучасного дослідника І.Чорновола ґрунтом для порозуміння між українцями і поляками міг стати російський фактор, особливо після поразки в 1863 р. у Росії польського повстання [4, С. 37]. Втім це порозуміння як і будь-яке інше, не могло б базуватись на засадах рівноправності та поділу провінції на український та польський коронні краї, оскільки це не співпадало з державотворчими планами поляків.

Ріст популярності і впливу народовців, насторожував старорусинів, які опираючись на авторитет у суспільстві відкрито ігнорували їх та звинувачували у пропольській орієнтації.

Польсько-австрійське порозуміння 1867 року, яке було наслідком проголошення дуалістичної Австро-Угорської імперії, засвідчило, що українці не є силою з якою варто рахуватися [2, С. 218]. Тому, що в черговий раз австрійський уряд проігнорував українські культурні, громадські та політичні проблеми, віддавши перевагу вирішенню польських. У такій ситуації група народовців на чолі з В.Навроцьким, після невдалої спроби українсько-польського національного порозуміння ініційованого Ю.Лаврівським у 1869-1870 рр., змістила акцент уваги з російської на польську загрозу. У свою чергу старорусини розчарувавшись у підтримці австрійського уряду, все більше починають орієнтуватися на Росію.

Ведучи мову про польські політичні сили відзначимо, що вони виступали за широку автономію “Королівства Галичини та Лодомерії з Великим князівством Краківським” [5, С. 28]. У зв’язку з цим серед польських політиків на кінець 60-х років XIX століття сформувався два основних напрямки діяльності. Перший автономічний – краківські консерватори і подоляки (схилилися до співробітництва з Віднем за умови поступового розширення автономних прав Галичини), та другий федералістичний – ліберал-демократи (прихильники трансформації австрійської імперії у федерацію “коронних країв”; порозуміння з Австрією мало стати точкою опори для перетворення Галичини в осередок об’єднання польських земель) [6, С. 13]. У ставленні до українського питання польські політичні сили загалом дотримувалися засад визнання українців як окремої нації, при тому, відкидали ідею поділу Галичини на українську і польську провінції, яку висували українські політичні сили. Щоб втримати українців в полі зору своїх державотворчих цілей, а також гегемонію на владу у Галичині, поляки змушені були шляхом певних поступок переконувати Відень у спроможності вирішувати самостійно непорозуміння і конфлікти з українцями. Розв’язуючи ці проблеми, одні польські діячі представляли у Відні українців як “москофілів”, інші заперечували наявність міжнаціонального конфлікту, треті відстоювали ідею польсько-українського порозуміння [6, С. 14].

У 1861 році в Галичині було відкрито представницький орган Галицький Крайовий Сейм. До повноважень сейму переходило вирішення всіх міжнаціональних відносин в краю, а рішення сейму стали важливими важелями влади в Галичині. Відкриття сейму сформувало дві гілки влади (законодавча – сейм, виконавча – намісництво – авт.) в Галичині і по суті закріпило монополію влади на всіх рівнях за польською політичною елітою. Зокрема згідно правових законів, якими керувався у своїй діяльності Галицький сейм (статут Галицького сейму і виборча ординація), українці максимум могли здобути третину депутатських мандатів (48 з курій сільських громад у Східній Галичині і три вірилісти – представники греко-католицького духовенства) з 150 мандатів [7, С. 36]. Це означало, що більшість в сеймі становили поляки.

Українська громадськість покладала на сейм великі надії сподіваючись владнати українсько-польські відносини. Беручи активну участь у виборах до сейму і в сеймових засіданнях, починають зміцнювати свої позиції, щоб піднятися на новий рівень в плані захисту власних національно-політичних інтересів і модернізації своїх політичних програм. Діяльність сейму дала поштовх до появи нової генерації українсько-громадсько-політичної еліти.

Саме ці вище наведені обставини в певній мірі були вирішальними в формуванні тих відносин між українцями і поляками, про особливості яких було сказано в статті “Наші конституційні гаразди”: “Констатуємо, що народъ руський відъ і через Ляхів нічого ще немає и ніколи мати не буде” [8], оскільки “Поляки хочуть Польщи, о чімъ русинамъ і не сниться; Русини домагаються рівноправності в складі и зуповної рівности зъ Ляхами, на що знаву Ляхи не хочуть пристати, знаючи довідно, що развитий народъ руський, се тільки Дамоклеса меч. И чи на такихъ интригахъ мають русини свою будучно-сть будувати” [8]. Особливістю також було те, що закріпивши за собою сеймову більшість, поляки створили умови, в яких розвиток рівноправних

відносин з українцями чи навіть підтвердження попередніх прав став можливим лише в тому випадку, якщо поляки захотіли б відмовитись від частини здобутих прав.

Загалом розвиваючись в межах однієї провінції польські і українські національно-політичні сили ставали в певній мірі взаємозалежними. Тому пошуки своєрідного компромісу між світоглядними уподобаннями та політичними реаліями мали велике значення у відносинах між цими двома народами. І саме ідея міжнаціонального порозуміння стала важливою складовою суспільно-політичного життя Галичини другої половини XIX ст. Хоча слід зауважити, що ідеї порозуміння II пол. XIX ст. були не новаційною формою досягнення компромісу, а змушені були великою мірою повторювати започатковану на Слов'янському з'їзді в Празі 7 червня 1848 р. українсько-польську угоду, яка так і не була реалізована в добу абсолютизму [9, С. 323-336]. А це означає виходячи із слів І.Франка, що "поляки під рівноправністю русинів розуміють не їх національну, і громадську самоуправу, але службу інтересам Польщі", і що угодова політика не виходила за межі державницьких інтересів поляків [9, С. 335].

Загалом, утворення дуалістичної Австро-Угорської імперії, з одної сторони дозволило полякам розширити свої автономні права в Галичині, а з іншої загострило українсько-польські відносини. Своєрідною ареною протистояння став сейм, а предметом жвавих дискусій законопроекти, які вели до остаточної полонізації Галичини.

1. Мудрий М. Виборчі кампанії до Галицького Сейму: суспільство, політика та міжнаціональні відносини (60-70-ті роки XIX ст.) // Республіканець. – Львів, 1995. - № 1-2. – С. 35-42; 2. Мудрий М. Галицькі народовці в 60-х роках XIX століття: спроба модернізації української ідеї // Молода нація. Альманах. – Київ, 1996. – Вип.3. – С. 213-219; 3. Свистун Ф. Що то єсть українофільство? – Львів, 1912. – 136 с.; 4. Чорновол І. Польсько-українська угода 1890-1894. – Львів, 2000. – 247 с.; 5. Общественное движение на польских землях. Основные идейные течения и политические партии в 1864-1914 гг. – Москва, 1988. – 334 с.; 6. Мудрий М. Українсько-польські відносини в Галичині в 1867-1890-х роках: політичний аспект. Автореф. дисер. к.і.н. – Львів, 1997. – 26 с.; 7. Батенко Т. До історії формувань виборчої системи в Галичині та виборчих змагань галицьких українців в другій половині XIX століття: спроба аналізу // Республіканець. – Львів, 1995. - №3-4. – С. 35-39.; 8. Наші конституційні гаразди // Русь. – 12 травня. – 1867; 9. Франко І. З 1848 року (Давні матеріали до оцінення нових заходів около польсько-руської угоди) // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. – Київ, 1985. – Т.46. – Кн.1. – С. 323-338.

Гарасим О. Р. *

Роль документів у промисловому шпionажі

Робота з документами є складовою частиною функціонування будь-якого підприємства і установи, починаючи від державних організацій і закінчуючи маленькою яткою, що займається роздрібною торгівлею, оскільки саме документ є носієм інформації. Як вважають західні фахівці, витік 20 % комерційної інформації в 60 випадках зі 100 призводить до банкрутства фірми. Жодна, навіть процвітаюча фірма не проіснує більш як три доби, якщо її інформація, що становить комерційну таємницю, стане відомою. У банкрутстві, зазвичай, зацікавлена конкуруюча сторона, яка хоче домінувати над "суперником", а тому промисловий шпionаж є досить поширеним явищем.

Потрібну фактуру, що знаходиться в деяких документах можна отримати або отримавши сам оригінал або його копію, чи ознайомившись з його змістом по окремих достовірних свідоцтвах.

В ході добування необхідних документів зловмисники або відповідні державні служби використовують такі способи як:

- таємне проникнення в місце зберігання носія (по можливості не залишаючи ніяких слідів або вимушено імітуючи рядову крадіжку);

* Гарасим О.Р. – студент спеціальності документознавство та інформаційна діяльність, кафедра історії, теорії та практики культури.